

5. Závěr

Tato práce rozebírá a analyzuje svobodu projevu novinářů ve světle čl. 10. Evropské úmluvy o lidských právech a judikatury Evropského soudu pro lidská práva. V jejím úvodu je stanoven cíl práce, jímž je podání uceleného obrazu dané problematiky. Východiskem analýzy a pracovní hypotézou se stal předpoklad, že interpretace a aplikace čl. 10 Úmluvy na ochranu lidských práv a svobod ve vztahu k novinářům činí smluvním státům a státním orgánům smluvních států problémy.

První část práce nabízí terminologické a teoretické determinování jednak základních obsahových dimenzí pojmu svoboda projevu, jejímuž rozboru z hlediska Úmluvy je věnována další část práce, a dále také pojmu novinář. Deskripce tohoto pojmu je provedena z hlediska pohledu na novináře jako na osobu provádějící určitou činnost, osobu, jejíž činnost rezultuje do jistých výsledků a výstupů, a osobu, jež svým působením spoluvytváří společenskou instituci pomáhající formovat veřejný prostor v liberálně-demokratických společnostech a upevňovat demokracii. S tím souvisí propojenost žurnalistiky a společenského systému.

Střední část práce se zabývá vztahem mezi Úmluvou a svobodou projevu novináře. Je v ní rozebrána pozice práva na svobodu projevu v Úmluvě a podán obecný pohled z praxe na zásahy do novinářova práva na svobodu projevu. Nejvíce prostoru v této části práce je věnováno analýze čl. 10 Úmluvy z hlediska svobody projevu novináře. Podmínky, na jejichž základě lze obhájit zásah do svobody projevu, tedy soulad s právem, nezbytnost v demokratické společnosti a legitimní účel, jsou také rozebrány v této části ve vztahu k osobě novináře a tento rozbor je ilustrován a dokumentován odkazy na příklady z praxe.

Judikatuře Evropského soudu pro lidská práva se pak plně věnuje další část práce. Soud při svém rozhodování vykládá Úmluvu v souvislosti se svobodou projevu novináře, a tak teorii rozebíranou v úvodních částech práce uvádí v život, vyjasňuje problematické pasáže. Komplexní rozbor judikatury Soudu zabývající se svobodou projevu novináře je koncipován na základě jedinečnosti či unikátnosti rozebíraných případů. Soudních rozhodnutí zabývajících se svobodou projevu novináře je vícero, nemělo však smysl zabývat se hlubší analýzou všech, neboť některé skutkové podstaty jsou si velmi podobné, s čímž souvisí i podobnost následných

soudních verdiktů a jejich zdůvodnění. Jednotlivá rozhodnutí rozebíraná v této práci jsou vybrána k analýze na základě jejich přínosnosti k osvětlení některé podoblasti či významové nuance svobody projevu novináře, tedy z hlediska jejich schopnosti být modely či vzory při výkladu svobody projevu novináře podle Úmluvy.

Z výše uvedeného lze usuzovat, že pracovní hypotéza, tedy interpretace a aplikace čl. 10 Úmluvy na ochranu lidských práv a svobod ve vztahu k novinářům činí smluvním státům a státním orgánům smluvních států problémy, byla z větší části potvrzena. Fakt, že nastávají situace, kdy státní orgán není schopen posoudit oprávněnost zásahu do novinářova práva na svobodu projevu, je způsoben zejména neurčitostí požadavku nezbytnosti v demokratické společnosti. Soud sice dal příklady, jakými postupy se dobrat správného uplatnění tohoto požadavku, avšak tyto návody pak musí být státním orgánem využity v konkrétním případě správným způsobem, což je oblast, ve které dochází k nejčastějším pochybením. To je však dle mého názoru jen malá daň za to, jak dobře je svoboda projevu novináře Úmluvou chráněna.

To se ovšem nedá zrovna říci o každé národní právní úpravě předmětné problematiky jednotlivých států z Úmluvy zavázaných. Existují země, jako Belgie nebo Lucembursko, které na základě judikatury Soudu vypracovaly a přijaly novou, liberálnější legislativu ve vztahu ke svobodě projevu novináře. Lze ovšem sledovat i tendence opačné, například v České republice nebo na Slovensku, jdoucí dle mého názoru proti smyslu čl. 10 Úmluvy. Je-li tomu skutečně tak, sice ukáže až delší čas, jedná se ovšem o jev, který byl již mediálními právníky i samotnými novináři zaznamenán a kritizován. „Tendence omezovat svobodu slova dnes můžeme sledovat prakticky po celé Evropě“ říká David Dudge. Zlom podle něj nastal v září 2001 a při dalších teroristických útocích v Londýně nebo Madridu. „Západní vlády s odkazem na nebezpečí terorismu utajují stále více informací, často bezdůvodně. I jinde hledají politici důvody, proč možnosti médií omezit.“³¹⁹

Poznatky a informace shromážděné a získané v této práci mohou posloužit k rychlé a snadné orientaci v problematice svobody projevu novináře podle Úmluvy. Získané poznatky mohou sloužit jako odrazový můstek pro další hlubší bádání, lze na nich rozvíjet teoretickou vědeckou

³¹⁹ SACHR, T., KUNDRA, O., ŠIMEČKA, M. M. *Média se bouří* Respekt. 2009, č. 9, s. 20.

činnost. Zajímavé by například mohlo být porovnání svobody projevu novináře se svobodou projevu dalších speciálních skupin osob, judikaturou Soudu vyčleněných z obecného chápání svobody projevu, jako jsou například děti, vězni, mentálně hendikepovaní apod.

Stejně tak mohou zde předkládané informace pomoci v praxi, např. pracovníkům státních orgánů ke správnému prosazování pravomocí jimi reprezentovaných státních orgánů, střetnou-li se vzájemně se svobodou projevu novináře apod. Smělým přáním by pak mohla být idea použití poznatků získaných touto prací při přípravě dalších právních nástrojů sloužících k ochraně základních lidských práv a svobod, podobně jak tomu činí Úmluva, i v neevropských oblastech světa. Neboť lidstvo jako celek má stále ještě co zlepšovat.